

Гамаюнова В. В., Манушкіна Т. М.

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ УРБАНІЗАЦІЇ В МІСТІ МИКОЛАЄВІ

Показано особливості процесу урбанізації в світі. Визначено основні екологічні проблеми урбоекосистеми Миколаєва: забруднення поверхневих водних об'єктів, атмосферного повітря, підземних вод, якість питної води, шум, накопичення відходів, збереження зелених насаджень на території міста.

Урбанізація (лат. urbanus – міський) – соціально-економічний процес зростання ролі міст у розвитку суспільства, який супроводжується постійним збільшенням їх площі та кількості населення і пов'язаний із розвитком виробництва, накопиченням інтелектуальної інформації і вдосконаленням форм соціального спілкування [1]. Тобто, урбанізацією називають зростання міст, зосередження людей у містах, поширення міського способу життя та зростання ролі міст у суспільному житті. Рівень урбанізації часто оцінюють відсотковим складом міського населення, тобто міської популяції. При цьому враховують два аспекти: натуральний приріст міської популяції (перевага народжуваності над смертністю) та ріст за рахунок міграції, в основному сільського населення [2].

Місто є елементом суспільного розвитку, але це також автономна екосистема або елемент глобальної екосистеми – біосфери. На місто накладаються різноманітні чинники – абіотичні (рельєф, клімат, водний режим), біотичні (рослинний покрив, фауна, мікроорганізми), техногенні (забудова, інфраструктура, транспортна мережа тощо) і соціальні (суспільна організація, спосіб життя, традиції тощо). Урбоекосистема міста включає три підсистеми: природну, соціальну і технічну.

В останні десятиріччя процес урбанізації значно прискорився, що призвело до того, що в окремих індустріальних країнах кількість міського населення наближається до 100%. На початку 1990 р. в Японії цей показник складав 81 %, у Великобританії – 76 %, в Ізраїлі – 89 %, в США – 85 %, в Німеччині – 91 %. Так, у 2000 році у кількох десятках найбільших міст проживала 1/5 частина усіх жителів планети. Найбільшими містами світу є Токіо – 19 млн. чол., Нью-Йорк – 16 млн. чол. (з передмістями), Мехіко – близько 10 млн. чол. [2].

Україна є не надто урбанізованою країною і частка міських жителів становить у ній 67 %. Місто Миколаїв є обласним центром, чисельність населення якого на 1 серпня 2018 р. становила 484,3 тис. осіб. Разом із тим, місто Миколаїв є унікальним природним комплексом. Система зелених насаджень та водних об'єктів є природно-екологічним

каркасом міста. На території міста Миколаїв функціонують об'єкти зеленого господарства загальною площею 9000 га, площа квітників становить близько 10 тис м², на одного мешканця припадає 17 м² зелених насаджень загального користування. Водні об'єкти Миколаєва – ріки Інгул, Південний Буг і Дніпробузький лиман мають важливе екологічне та економічне значення у структурі міста.

Основними екологічними проблемами міста Миколаєва є забруднення поверхневих водних об'єктів, атмосферного повітря, підземних вод, якість питної води, шум, накопичення відходів, збереження зелених насаджень на території міста. Найбільш поширеним забруднювачем водних об'єктів залишаються нафтопродукти. Крім того, фіксується перевищення ГДК за вмістом аммонійного азоту, нітриту, фенолів. Скидання недостатньо очищених і неочищених стічних вод призводить до небезпечного стану вод акваторії міста і систематичних заморів риби в Південному Бузі і Дніпробузькому лимані. Завдяки відсутності в місті підприємств металургійної, хімічної і вугільної промисловості, Миколаїв не відноситься до переліку регіонів з високим ступенем забруднення атмосфери. В Миколаєві щорічно накопичується близько 700 тис.куб.м твердих побутових відходів. Щорічно на території міста ліквідується біля 70 несанкціонованих звалищ. Причина утворення звалищ – небажання жителів приватного сектора, підприємств і організацій укладати договори із спеціалізованими підприємствами на вивіз твердих побутових відходів.

Вплив урбанізації на навколишнє середовище – складний різнонаправлений процес, тому зберегти природу і придатні для життя людини умови в урбоекосистемі можна лише за умови подолання негативних наслідків і використання переваг процесу урбанізації. Необхідно забезпечити природному середовищу вцілому і окремим його компонентам рівноважний стан, тобто відновлення чистої води, повітря, ґрунтового покриву, екосистем.

Література

1. Димань Т. М. Екологія людини : підручн. / Т. М. Димань. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 376 с.
2. Вербець В. В. Соціологія: навч. посібн. / В. В. Вербець, О. А. Субот, Т. А. Христюк. – К. : КОНДОР, 2009. – 550 с.